

*The inner struggle begins. A combination
of feelings which make it difficult to
define love in one consistent way.*

Europabiografier 2

Europæiske borgeres historier. Dengang
og idag.

Historier om rettigheder og demokrati.

Historier om at høre til i Europa.

GD for Uddannelse og Kultur

Programmet for livslang læring

1991 – DER SKETE TING, SOM JEG ALDRIG HAVDE

TROET MULIGE

(fortælling)

Margrit Pawloff, Tyskland

Et år som alle andre? Nej, der er ingen samklang mellem årene. Hverken økonomisk, meteorologisk eller politisk. Årene er nærmere som op- og nedture på børsmarkedet. Og nogle mindes begyndelsen af et liv på vej mod dets slutning; for mit vedkommende var 1991 uden tvivl et år med en nedadgående tendens.

DDR blev slettet fra historiebogen og var på vej til fodnotestatus efter at forhandlingslederne fra BDR og DDR, Wolfgang Schäuble og Günther Krause, havde underskrevet den såkaldte genforeningstraktat. Det havde været mit liv og min identitet i fyrré år. Det havde været min vej ud af en lille landsby i Brandenburg og ind i landets hovedstad og derfra videre til videnskabens højder.

Det havde også været vejen frem til min personlige lykke.

Jeg havde følelsen af at blive skubbet af et kørende tog, uden at der var nogen til at hjælpe mig op på fødderne igen. Den afdeling (selvom det ikke længere hed 'afdeling' men endnu ikke var blevet til et 'fakultet') som jeg plejede at være leder af, var blevet ophævet. Det ord var ikke så drastisk som 'nedlagt'. På vegne af Uddannelsesministeren overrakte universitetsrektoren (tidligere Prorektor) Meyer mig mit afskedigelsesbrev. Den nye minister havde beordret ham til at overrække afskedigelsespapirer til mig og mange andre professorer samt lektorer inden også han ville blive afskediget – af ministeren direkte. Denne procedure var ubehagelig og nedværdigende for os alle. Begrundelsen for at afskedige lektorerne og professorerne var følgende: "ophævelse af

arbejdsområde”. Jeg havde ikke længere en stilling og blev sendt ud i arbejdsløsheden.

Inden det skete, havde rektoren givet mig den opgave at afvikle instituttet. Jeg skulle tømme alle bokse og destruere alle forskningsrapporter og afhandlinger, sætte alle inventarlisterne i orden, efterlade rummene i rengjort tilstand og aflevere nøglerne. Tre hændelser chokerede mig dybt: under et meeting (man brugte nu det engelske ord i stedet for det tyske) beskyldte min bedste assistent mig for at være stalinist. Jeg havde ledet et godt forskningsprojekt på landsplan sammen med ham. Jeg havde været hans mentor og havde også bedt ham holde nogle forelæsninger. Jeg troede, at vi var på bølgelængde med hinanden.

En efter en og efter udtrykkelige retningslinjer blev alle statsejede akademiske, politiske og kulturelle institutioner ”nedlagt”. Ikke alle blev invalideret, lukket eller destrueret med et enkelt slag. Det var, som om man fulgte en sær, onskabsfuld strategi og afviklede først hele partiapparatet – begyndende med Centralkomiteen inklusive administrationen af distrikter, amter og virksomheder – og dernæst statsapparatet med Ministerrådet og Statsplanlægningsagenturet, ministerier og distrikts-administrationen, de sociale organisationer, Det Frie Tyske Fagforbund, FDJ (Den Frie Tyske Ungdom), tysk-sovjetisk venskabsforening samt universiteterne og gymnasierne.

Hensigten med at gennemføre processen bid for bid var tydeligvis at forhindre, at der skulle opstå nogen form for solidaritet eller organiseret modstand. Der blev givet det indtryk, at omstruktureringerne kun vedrørte de andre, og at man selv ville blive skånet. Så tidligt som 1. januar 1991 overtog det nye Länder skattelovgivningen og sociallovgivningen fra Forbundsrepublikken Tyskland.

Mange mennesker blev afskediget og sat på tidlig pension når de fyldte 55 år. De skulle gå på pension, hvad enten de ville eller ej. Det lød bedre end arbejdsløshed og kunne ikke ses i statistikkerne.

Jeg manglede enogtredive dage for selv at kunne gå på pension. Havde jeg været født for tidligt havde jeg haft en økonomisk ”fordel”. I stedet for endte jeg, efter en grundig undersøgelse ledet af en professor fra det Freie Universität Berlin (Vestberlin), i arbejdsløshed. Mere end ti professorer og lektorer, inklusive mig, blev underlagt en sådan undersøgelse. Der var kun én, der fik lov til at fortsætte med at arbejde. Han havde længe været tilknyttet Friedrich Ebert Fonden og var kendt blandt akademikerne i DDR for offentligt at have sagt Kathrine Procter august 31, 2010 7:41 OBS OBS Han påstod, at han led af allergi pga. den dårlige luft i Leipzig, hvilket blev bekræftet af en læge, som han var gode venner med. Derefter byggede han sig et hus i nærheden af Berlin.

Forsyningen af byggematerialer var også dårlig i Berlin men dog lidt bedre end i Leipzig. Der var gør-det-selv centre, som vi ikke havde kendt til. Han fik en stilling på det nyligt etablerede Institut for Sociologi, som erstattede mit tidligere institut, og imens stillede jeg mig i kø på arbejdsløshedskontoret i Normannenstrasse. Det er en tragikomisk situation: den bygning, der før havde huset Ministeriet for Statssikkerhed var nu omdannet til et – arbejdsløshedskontor. Ydmyget stod jeg bagved en professor fra Asienstudier, som havde transkriberet Khmer med det fonetiske alfabet og med bogstaver. Jeg skulle møde op hver uge. Jeg fik udbetalt min arbejdsløsheds-understøttelse hver måned. Jeg dokumenterede 43 års arbejde på utallige ansøgningsblanketter. Man anerkendte ikke karaktererne A og B i forbindelse med en Ph.d.-grad. I Forbundsrepublikkens sociallovgivning eksisterede dette forhold ikke. Det betød, at fire et halv års arbejde ikke blev talt med, blot fordi der i forbundstysklands verdensopfattelse ikke eksisterede en forskeruddannelse med fritagelse fra arbejde, hvorefter man var sikret en stilling på sin tidligere arbejdsplads. De sagsanlæg der blev prøvet under socialretten viste sig at være nytteløse. Så jeg mistede faktisk pensions penge. Og jeg var ikke den eneste.

Man kunne køre gratis med alle transportmidler i hele byen hver dag. Jeg var bange. Bange for alt det glinsende, for alt det nye, for butikstyveri, for overfald, for optøjerne mod vietnameserne som dem i Hoyerswerda, endda for Kiefer boghandlen med de fantastiske butiksvinduer. En anden af mine assistenter blev stukket i ryggen med en syl, og da han vågnede op manglede han sit ID-kort og de 100 D-mark han havde fået i velkomstspenget.

Og i aviserne med deres store, glinsende, farverige billeder og endnu større bogstaver kunne man læse om den betydning Mikhail Gorbatsjov havde haft. Man kunne se hans underskrift på papirerne, der dokumenterede opløsningen af Comecon, USSR og Warszawa-pagten. Jeg har aldrig været tilhænger af hans hjernevaskende populistiske slogans. Det faktum, at han stadig bliver smigret af folk, afslører hans personlige og politiske karakter. Kohl og Gorbatsjov mødtes i hans *dacha* ved en sø. Kohl kunne ikke begribe at Gorbatsjov havde givet ham DDR som en gave. I 1991 blev han selv ofret til fordel for et større formål og han overgav styringen til det politiske håb, Jeltsin. Sovjetunionen væltede som et korthus. De baltiske lande bekendtgjorde deres selvstændighed og CIS, en sammenslutning af Rusland, Hviderusland og Ukraine, blev grundlagt. Slutningen på den Kolde Krig blev bebudet og Tyskland befandt sig hele tiden lige midt i omvæltningen. Men det udgjorde ikke længere verdenshistoriens epicenter.

Vores datter mistede også sit job. Bestyrelsen blev afskediget og medarbejderne blev fyret på hendes arbejdsplads, Mitropa. Børnene fik en ny lejlighed i Marzahn. Vores datter begyndte at handle med smykker på det uofficielle marked. Jeg hjalp hende nogle gange. Smykkerne blev hængt til udstilling på små stativer og stillet på papkasse-borde. Når dagen var omme, blev det hele lagt i bagagerummet og kørt tilbage til lejligheden. En aften havde jeg efterladt et af stativerne ved siden af bilen og fulgte mit barnebarn op i lejligheden. Da jeg kom tilbage var stativet med smykkerne væk. Min datter ringede på samtlige

døre i nabolaget for at få smykkerne tilbage. Resultatet var fattigt.

Og så oplevede jeg en meget stor lykke: min datter Katja var gravid med sit andet barn og jeg var med da hun fødte barnet. Mens jeg stadig var påvirket af denne store hændelse skrev jeg alt ned og gav ham hele beskrivelsen, da han som 14-årig opnåede voksenstatus. I dag er den lille dreng 18 og har taget studentereksamen. Og han elsker Martha.

Uofficielle markeder dukkede op over alt i byen. Det tidligere DDR fungerede som en forlænget disk for kriseramte firmaer fra det tidligere Vesttyskland. Fiske- og osthandlere, billigt tøj, tasker, nye statsstøttede panserdøre, gulvtæppe-dørsælgere, indbrud, gadesælgere - og gademusikanter forandrede ikke kun billedet af et velordnet liv, men formede det i stigende grad.

Niko fik arbejde hos en filmproducer i Vestberlin. Jeg stod hjælpeløs på sidelinjen. Og jeg var i sorg. Med blødende hjerte var jeg vidne til den ene fæstnings undergang efter den anden. Efter Rohwedders død (hvem var det egentlig der havde bestilt mordet på ham?) ændrede Treuhandanstalt under ledelse af Birgit Breuel sig til et aggressivt havuhyre, der uden videre lagde DDRs virksomheder i hænderne på magtfulde forvaltninger og dermed banede vejen for diverse snyltere. Og jeg sad der i sorg. Jeg var ikke forberedt på alt dette. Jeg fandt ud af, at nogle af mine kollegaer var gået i retten med deres afskedigelse. De fik afvist deres krav, men de fik en kompensation. Jeg var hjælpeløs som et dyr fanget i lyset fra forlygterne på en bil.

Det var først efter jeg vågnede af min lammelse – mod slutningen af 1991 – at mit liv forandrede sig. Og det forandrede sig gevaldigt.

*Changing the paraffin lamp with a
bulb becomes a symbol of revolutionary
changes in The life of Bulgarian*

Juryens motivation

Murens fald d. 9. november 1989 forandrede livet for mange mennesker i Øst og Vest. De sociale og politiske forandringer i østblokken og DDRs sammenbrud blev begyndelsen på genforeningen af de to tyske stater. Denne historisk unikke proces vidste sig at være utrolig kompleks, og den dag i dag er der stadig noget, der deler det østlige og vestlige Tyskland. "Muren i hovedet" viste sig at være særlig svær at nedbryde. Ekspertener mener, at der vil gå endnu to til tre generationer før også denne mur er helt væk. Bidraget fra Margrit Pawloff omhandler den radikale omstrukturering af det økonomiske system i det tidligere DDR. Det var blevet besluttet at eksperter fra Forbundsrepublikken Tyskland skulle undersøge DDRs virksomheder. Det resulterede i at mange institutter blev lukket og de ansatte blev afskediget.

Margrit Pawloffs bidrag er en beskrivelse af hendes personlige historie; historien om en professor, der mistede sit arbejde som følge af disse omstruktureringer.

Ved at beskrive måske mindre kendte forhold ved Tysklands genforening berører hendes historie en mere generel problemstilling; konflikten mellem Europas ønske om en fri markedspolitik og behovet og følelserne blandt folk! I dag er der mange stemmer, der taler for at europæiske institutioner skal spille en større regulerende rolle i forhold til at kontrollere de dysfunktionelle mekanismer i finansverden og de frie markeder. Genkomsten af neoliberalistisk politik indenfor de seneste årtier (ikke blot i Europa men i hele verden) har skabt øget fattigdom og en gryende bevidsthed om socialstaten. Den store forandring der fulgte med Berlinmurens fald i 1989 markerede et vendepunkt i Europas historie og medførte en anden udfordring, nemlig at overkomme mentale barrierer samt sikre retten til lige muligheder for alle Europas indbyggere.

Generel information om historien

1991 – Der skete ting, som jeg aldrig havde troet mulige

Tematisk område:	Kan du huske dengang...
Periode for de beskrevne begivenheder:	1989-1991
Geografiske steder hvor de beskrevne begivenheder foregik:	Berlin, Tyskland
Tidspunkt hvor bidraget blev udarbejdet:	2009

Læs eller download denne og andre fortællinger fra det digitale arkiv: <http://www.europeanmemories.eu/dan/Stories>

Denne publikation er et resultat af projektet "European Memories", et europæisk arkiv for erindringer, der har til formål at udvikle europæiske borgeres sociale og samfundsmæssige kompetencer. GRUNDTVIG MULTILATERAL PROJECT - 2008 – 3442/001-001.

"European Memories" er et multi-lateralt projekt, som er en del af programmet for Livslang læring. Projektpartnerne er: UNIEDA, Unione Italiana di Educazione degli Adulti (koordinator), ADN – Archivio Diaristico Nazionale di Pieve Santo Stefano – Italien, VIDA - Associação Valorização Intergeracional e Desenvolvimento Activo - Lourusa – Portugal, EIC - European Information Centre - Veliko Turnovo – Bulgarien, DPU - Danmarks Pædagogisk Universitetsskole, Aarhus Universitet – Danmark, FDC - Fundació Privada Desenvolupament Comunitari – Spanien, SL - Sozial Label e.v. – Tyskland.

Projektet er finansieret med støtte fra Europa-Kommissionen. Kun forfatterne er forpligtet i forhold til publikationens indhold, og Kommissionen kan ikke drages til ansvar for de oplysninger der bruges heri.

Publikationens bidrag må bruges i henhold til "the Creative Commons Licence – Non-commercial Licence – Non Derived Works" ifølge de enkelte lande der anerkender denne. (Se: <http://creativecommons.org/worldwide>. Her finder du de forskellige landes licenser; Hvis dit land ikke er repræsenteret, skal du referere til "The British Licence").

Licensen muliggør:

- reproduktion, distribution og offentliggørelse;
- præsentation og fremvisning af bidragene.

Licensen indebærer følgende betingelser:

"Attribution". Enhver der bruger bidrag, der er underlagt licens, skal angive kilde ifølge forfatteren eller udgiveren af bidraget.

"Non Commercial". Bidrag må ikke bruges til kommercielle formål.

"Non Derived". Bidrag må ikke ændres eller benyttes til at skabe et nyt materiale.

Università Popolare Editrice Roma
www.upter.it • www.edup.it • info@edup.it

© Edup S.r.l.

Via Quattro Novembre, 157 – 00187 Roma

Tlf. +39.06.69204371

www.edup.it • info@edup.it

Første udgave september 2010

ISBN 978-88-8421-14-5